

A VILÁGNYI SZÓ KERESŐJE

BORI IMRE: *Fehér Ferenc*.
Forum, Újvidék, 1978.

Bori Imrének Fehér Ferenc költői pályaképéről írt műve egy egész sor mélyen eltemetett, rejtőzködő gondolatot ébresztett fel bennem, amelyet a zsúfolt hétköznapi lelket pusztító kálváriái, gépies egymásutánjai sehogy sem engednek felszínre törni, pedig a velük való állandó foglalkozás számomra a tartalmas élet egyik lehetőségét jelenti a mai valóság rohanó zürzavarában. Nem versenyt futni az örvénylő elidegenedés minden értéket megkérdőjelező, sőt tagadó árjával, nem sodortatni, hajszoltatni a felszínre lebegő kétes látszattertekek után, de megállni, odafigyelni a kétségek marta lélek vergődéseire, a mellettünk lassan kibontakozó értékekre, amelyek nem robbanásszerű látványosságban, a tisztán csak formák duhajkodó tobzódásában hozzák az újat, hanem a küzdelmes töprengések, gyötrődések, harcok érelik meg az alkotóban az adott valóság mélységeinek kifejezését.

Amikor Bori Imre könyvének kapcsán Fehér Ferenc költeményeinek 1978-as válogatását az újralfedezés örömeivel ismét kézbe vettem, ez az újabb találkozás a versekkel és Bori Imre verselemzése megerősített bennem azt a véleményt, hogy Fehér Ferenc tollából a klasszikus értelemben vett, vérbeli költő szól hozzánk, aki, mint Bori Imre is megállapítja az *Agyag* című vers elemzésekor, „a hazai költő szituációjából kiindulva a maga és a világ számára érvényes módon a költői létezésben foglaltan” tudja immár kifejezni, megoldani „az emberi létezés Janus-arcságát, a harmóniát, amely felé törekedett”. (137.)

Bori Imre végigkísérve Fehér Ferenc költői fejlődését a kezdetektől napjainkig, a költeményeknek első sorban stilisztikai elemzésével mu-

tat rá a formák és tartalmak szoros összefüggéseire, a tudatos költői törekvésekre, a költői mondanivaló kiteljesedésére, a kifejező eszközök dús gazdagságára, a költői művesség tökéletes megvalósításaira, de szól az elődök (Petőfi, Arany, Tóth Árpád, József Attila stb.) hatásairól, amelyek az egyetemes magyar költészettel való folytonosságot biztosítják, a belőlük való sarjadás, gyökeredzés jegyét viselik magukon. Korszakokat állapít meg Fehér Ferenc harmicéves költői tevékenységével kapcsolatban, végigkíséri a költőt azon az úton, melyen a „vajdaságiban az egyetemes felfedező és kifejező akaró szándék” végül is megvalósult a maga teljességében. (135.) Ez a pályakép nyomon követi, hogyan lett a „jobbágyok unokáinak” megéneklőjéből, a művességnek, a szép szavak, a rímek, az artisztikum kultuszának, a nyelv varázsának áldozó költőből, az „ellentmondásos módon urbanizált világfájdalom” (65.) kifejezőjéből, az elégiák, ódák, majd szonettek útját megjáró Fehér Ferencből a hetvenes évek során a „rögben rejlő” világnyi szó tudatos keresője, akinek „küzdelmét a kifejezéssel, ami végső fokon egyet jelentett a világ és az élet értelmezésének a kérdésével” (139.), alapos hozzáértéssel és megértéssel elemezte ki Bori Imre.

S míg a Krúdyról írott kismonográfiában Bori Imre a társadalmi, politikai, történelmi és gazdasági viszonyok szintézisét megteremtve elemezte az egyes Krúdy-műveket és az írói fejlődést, Fehér Ferencnél, a költemények természetéből adódóan, a verstani elemzés kapott központi helyet; ily módon rajzolta meg szerzőnk az ötvenedik születésnapját és munkásságának harmincadik évfordulóját ünneplő Fehér Ferenc költői pályaképét.

KAICH KATALIN,